

Naučme se rozvíjet osm měkkých dovedností podle metodiky Skills Builder

Detailní představení třetí dovednosti – „schopnost řešit problémy“

ROMANA ŠLOUFOVÁ

Již více než rok pomáhají čeští učitelé v pilotních základních školách ověřovat a pro české prostředí adaptovat metodiku rozvoje měkkých dovedností Skills Builder, populární ve Velké Británii. Na následujících řádcích se dozvíte více o třetí z osmi dovedností, které metodika podporuje. Tento článek navazuje na články z minulých čísel, v nichž byly představeny základní principy metodiky Skills Builder a první dvě dovednosti: „schopnost naslouchat“ a „prezentační dovednosti“.

V celosvětovém měřítku se měkké dovednosti a jejich rozvoj u dětí a mladých lidí v současné době dostávají stále více do popředí zájmu v souvislosti s diskusí nad změnami systému vzdělání. Také v České republice toto téma stále více rezonuje. Metodiku Skills Builder zde SCHOLA EMPIRICA představuje jako jednu z cest, kterou je možné se při rozvoji měkkých dovedností v základních školách vydat.

dovednosti jsou rozděleny do patnácti na sebe navazujících kroků. Každý krok zahrnuje dílčí část znalostí a strategií důležitých pro rozvoj dané měkké dovednosti.

Schopnost řešit problémy

Při výuce základních měkkých dovedností je vždy nezbytné, abychom žákům jasně vysvětlili, co daná dovednost přesně obnáší, a komunikovali o ní konzistentním jazykem. Žáci často chápou schopnost řešit problémy příliš úzce – asociují si ji pouze s oblastmi matematiky nebo techniky. My jim chceme pomoci k tomu, aby začali sami sebe vnímat jako úspěšné řešitele nejrůznějších problémů, s nimiž se mohou setkat ve všech možných oblastech života. Předpokladem pro úspěšné řešení problémů je samozřejmě mít nezbytné dovednosti a znalosti; v rámci metodiky se zaměřujeme na **výuku strategií a způsobů vypořádání se s komplikovanými situacemi v různých kontextech.**

Metodiku Skills Builder vyvinuli učitelé a odborníci ve Velké Británii před více než 20 lety. Zaměřuje se na rozvoj měkkých dovedností u žáků ve věku od 6 do 15 let a má přesah i do dalších stupňů vzdělávání. Skills Builder pomáhá rozvíjet osm měkkých dovedností: 1. schopnost naslouchat, 2. prezentační dovednosti, 3. schopnost řešit problémy, 4. kreativní myšlení, 5. pozitivní nastavení, 6. cílevědomost, 7. vůdčí schopnosti 8. týmová práce.

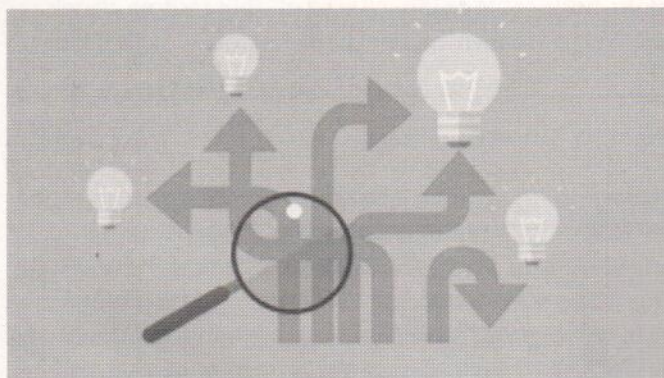

Metodika poskytuje základní přehled toho, co by žáci v rámci každé z osmi dovedností měli zvládnout. Všechny

„Schopnost řešit problémy“ proto metodika definuje jako „schopnost najít řešení nějaké složité situace“.

Jaká jsou jednotlivá stádia učení se této dovednosti?

V několika prvních krocích se žáci učí popsat nějaký svůj jednoduchý problém a poznat, že potřebují pomoc s jeho řešením. Když už umějí problémy identifikovat, začínají se učit, jaké strategie jim pomohou jednoduché problémy vyřešit. V dalších krocích si osvojují schopnost rozpoznat složitější problémy, rozdělit si je na menší části a poté navrhnout různá možná řešení. Od kroku 11 se žáci zaměřují na komplexnější procesy, které umožňují řešit složité problémy. Nakonec si osvojí také dovednost různé způsoby řešení problémů hodnotit.

Proč je tato dovednost důležitá?

Schopnost řešit problémy je pro žáky nanejvýš užitečná. Znalost různých strategií řešení problémů se jim bude velmi hodit např. v matematice, ale využijí ji i v jiných předmětech a hlavně v běžném životě: naučí se na jakýkoli problém pohlížet z různých perspektiv a uvažovat o něm metodicky. Jasnou zprávou o tom, že tato dovednost je dnes stále důležitější a mladí lidé se jí mají učit, vyslal i fakt, že její testování bylo – vedle jazyka, matematiky a přírodních věd – zařazeno do mezinárodních srovnávacích testů PISA Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Digitalizace a automatizace mění podobu pracovního trhu a dovedností, které jsou při výkonu povolání žádány. Tento trend byl ještě umocněn s příchodem pandemie COVID-19 a potvrdil potřebu rozvoje měkkých dovedností obecně a schopnost řešit problémy jako jednu z klíčových dovedností¹.

Schopnost řešit problémy přijde velmi vhod také mladým lidem čerstvě nastupujícím do zaměstnání. Málomnozí zaměstnanec totiž dnes vykonává pouze repetitivní úkoly, a to

jak v oborech manuálních, tak intelektuálních. Např. z průzkumu OECD zaměřeného na dovednosti dospělých (PIAAC), jehož cílem bylo zjistit, jak často se zaměstnanci v práci potýkají se složitými situacemi, nad jejichž řešením musejí nejdřív přemýšlet, vyplynulo, že velká většina zaměstnanců napříč zeměmi OECD se s jednoduchým problémem setkává průměrně alespoň jednou týdně (za jednoduchý problém je považován ten, jehož řešení vyžaduje méně než 30 minut).² V rámci předpovědí, jak se bude proměňovat trh práce v příštích letech, hrají hlavní roli digitalizace a automatizace, které stále více povedou k odklonu od rutinních činností a u stále většího počtu zaměstnání budou třeba schopnosti spojené s řešením problémů.³

Konkrétní aktivita do výuky: „Určitě to zvládneš“

Jako ochutnávku, jak lze tuto dovednost rozvíjet u mladších žáků, zde představíme jednu aktivitu ke kroku 1, který je pro žáky popsán jako „Dokážu si říct o pomoc, když ji potřebuji“. Hlavním cílem tohoto kroku je, aby žáci byli sami schopni rozpoznat, že k vyřešení nějakého problému potřebují pomoc dospělého, aby uměli vyhledat vhodnou dospělou osobu a o pomoc požádali. V tomto kroku se žáci mají především naučit poznat, že mají nějaký problém, a uvědomit si, jak jim s jeho řešením může pomoci dospělý. Komplikací, se kterou se na této úrovni můžeme setkat, je buď to, že žáci žádají dospělé o pomoc se vším, co chtějí či potřebují, anebo naopak, že o pomoc nežadají vůbec.

V Průvodci k dovednosti pro učitele je konkrétní návod, jak tento krok žákům představit a jak jej procvičovat. Jednou z možností procvičování je aktivita „Určitě to zvládneš“. Není jednorázová, lze ji používat opakovaně, s různými dětmi, v různých kontextech. Základem aktivity je projevit dítěti důvěru tím, že mu přidělíte zdánlivě obtížné úkoly, resp. úkol, který je momentálně nad jeho síly, aby si vyzkoušelo požádat o pomoc. Může se jednat o úkol, který dítě zatím nedostalo, nemělo možnost hledat jeho řešení, nebo o novou situaci, v níž se ocitne. Je důležité předem zvážit druh úkolu pro konkrétní dítě, aby nebyl demotivující a spíše nesnížil jeho sebevědomí a odvahu hledat řešení v neznámých situacích.

Návrhy takových úkolů:

- „Podej mi prosím...“ – něco, co je tak vysoko, že tam dítě samo nedosáhne. Tuto okolnost ovšem nezmíníte (jako byste si ji neuvědomili) a čekáte, jak si dítě poradí.

¹ Viz *OECD Skills Outlook 2021: Learning for Life*. Paris: OECD Publishing, s. 45. Dostupné z: doi.org/10.1787/0ae365b4-en.

² Viz *OECD Skills Outlook 2013: First Results from the Survey of Adult Skills*. OECD Publishing, 2013. Dostupné z: dx.doi.org/10.1787/9789264204256-en.

³ Viz *OECD Skills Outlook 2019: Thriving in a Digital World*. Paris: OECD Publishing, 2019 [dostupné z: doi.org/10.1787/e11c1c2d-en] a *OECD Skills Outlook 2021: Learning for Life*. Paris: OECD Publishing, 2021, s. 45 [dostupné z: doi.org/10.1787/0ae365b4-en].

METODICKÁ ČINNOST

- „Dones něco někam...“ – vyučujícím, kterého ještě nezná, do jiné třídy, kam pravděpodobně nezná správnou cestu.

Dejte dítěti okamžitou zpětnou vazbu a po zvládnutí „akce“ se ptejte: „Bylo to obtížné?“, „Co konkrétně bylo obtížné?“. Pokud dítě úkol jako obtížný nehodnotí, tak se zeptejte: „Co ti pomohlo situaci zvládnout?“ (předpokládáme, že předchozí zkušenost s obdobnou situací), „Co bys příště dělal/a jinak?“ a „Proč?“. Pokud dítě někoho požádalo o pomoc, pak jsou vhodné otázky: „Koho jsi požádal/a o pomoc a proč právě tohoto člověka?“, „Požádal/a bys příště o pomoc tu samou osobu?“ a „Proč ano / Proč ne?“.

Pro posilování dovednosti „schopnost řešit problémy“ je důležité upozorňovat žáky na běžné aktivity a situace, kdy

ji využívají. Chvalte žáky, když požádají dospělého o pomoc s problémem, který sami nezládnou vyřešit, a když mu dokáží jasně vysvětlit, co potřebují.

Nedílnou součástí práce na pokroku v rozvoji dovednosti je také průběžné hodnocení, zda žáci kroku porozuměli a jsou si v něm dostatečně jistí. Pozorujte proto své žáky při aktivitách v rámci hodin a zeptejte se kolegů, kteří s vašími žáky pracují, jak se dětem daří řešit problémy v jejich hodinách.

Chcete získat více informací o metodice „Skills Builder“? Průvodce k dovednosti je volně dostupný ke stažení na webových stránkách <https://www.scholaempirica.org/skills-builder/>. V příštím čísle se můžete těšit na článek zaměřený na kreativní myšlení podle metodiky Skills Builder.

Mgr. Romana Šloufová, projektová manažerka, Schola Empirica, z. s.

SCHOLA ▶ EMPIRICA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Vaše předplatné není jen tištěný časopis!

Zažádejte si o přístup do online archivu.

Všechny články od roku 2018 rozdělené podle rubrik, autorů, seriálů – s fulltextovým vyhledáváním.

Zaregistrujte se na www.rizeniskoly.cz/registrace

Jakmile registraci dokončíte kliknutím na link v doručeném e-mailu, napište nám na redakce@rizeniskoly.cz a uveďte IČ školy. Online archiv Vám obratem aktivujeme.